

ШТИКЮлія В'ячеславівна
juliashtyk1@ukr.net**ЛОГВИНЕНКО**

Нікіта

ПЕТРОВСЬКАОльга Олегівна
lejapetrovskaya@ukr.netк. е. н., доцент, Донецький
національний університет економіки і
торгівлі імені Михайла Туган-
Барановськогостудент, Донецький національний
університет економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановськогостудент, Донецький національний
університет економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського

УДК 336

РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЗАПОРУКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ**RESERVE CAPITAL AS A GUARANTEE FOR FINANCIAL SUSTAINABILITY***SHTYK Yuliia Viacheslavivna – PhD in Economics, Associate Professor, Donetsk National University of Economics and Trade after Mykhailo Tuhon-Baranovskiy**LOHVVYNNENKO Nikita – student, Donetsk National University of Economics and Trade after Mykhailo Tuhon-Baranovskiy**PETROVSKA Olga Olehivna – student, Donetsk National University of Economics and Trade after Mykhailo Tuhon-Baranovskiy*

У статті проведено аналіз впливу резервного капіталу на фінансову стійкість підприємства базуючись на аналізі літературних джерел, діючого законодавства та дослідженнях інших дослідників. Проведено дослідження і виявлено, що входить до власного капіталу, частиною якої являється резервний капітал. Визначено функції резервного капіталу та проаналізовано джерела його формування. Наведено формули для розрахунку коефіцієнту резервування. Проаналізовано показники, котрі характеризують фінансову стійкість підприємства.

* * *

В статье выполнен анализ влияния резервного капитала на финансовую устойчивость предприятия базуючись на анализе литературных источников, действующего законодательства и исследованиях других исследователей. Проведено исследование и выявлено, что входит в собственный капитал, часть которого является резервный капитал. Определены функции резервного капитала и проанализированы источники его формирования. Приведенные формулы для расчета коэффициента резервирования. Проанализированы показатели, которые характеризуют финансовую устойчивость предприятия.

* * *

It is carried out that economic activity always includes the implementation of financial transactions, the sale and purchase of fixed assets, current assets, payments to shareholders, employees etc. For all these operations the company needs financial resources. In the course of conducting business activities the enterprise must be in stable development, for this the enterprise needs financial resources and ensuring its financial stability, and therefore the activity must be provided with capital. Today the capital of the enterprise is formed from the accumulated and loaned capital. The relevance of this research is related to the creation of a large amount of reserve capital to provide the company with financial sustainability. The article analyzes the effect of reserve capital on the financial sustainability of an enterprise, based on the analysis of literature, current legislation and studies of other researchers. The research was carried out and it was found that it is part of equity capital, of which reserve capital is a part. The functions of the reserve capital are defined and the sources of formation of the reserve capital are analyzed. The sources of formation of inventories and expenses in determining the absolute financial stability are analyzed and the analysis is carried out with determination of positive and negative features of the financial states of the enterprise: absolute, normal, unstable crisis. Formulas for calculating the coefficient of reservation are given. The indicators that characterize the financial sustainability of the enterprise as well as the reserve capital functions are analyzed.

Ключові слова: резервний капітал, аналіз, фінансова стійкість, кошти, функції, дебіторська заборгованість

Ключевые слова: резервный капитал, анализ, финансовая устойчивость, средства, функции, дебиторская задолженность

Keywords: reservecapital, analysis, financialstability, assets, functions, accountsreceivable

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Здійснення господарської діяльності завжди включає в себе здійснення фінансових операцій, здійснення купівлі-продажу основних засобів, оборотних активів, виплати акціонерам, співробітникам тощо. Для всіх цих операцій підприємство потребує фінансові ресурси. Під час здійснення господарської діяльності підприємству необхідно знаходитись у стабільному

розвитку, для цього підприємство потребує фінансових коштів і забезпечення своєї фінансової стійкості, а отже діяльність повинна бути забезпечена капіталом. На сьогоднішній день капітал підприємства формується з накопиченого та позичкового капіталів.

Актуальність даного дослідження пов'язано із створенням резервного капіталу в значному обсязі для подальшого його використання у господарській діяль-

ності та у забезпеченні підприємства фінансовою стійкістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Важливість створення резервного капіталу, а також аспекти забезпечення фінансової стійкості підприємства досліджували такі дослідники, як Т.І. Тесленко, Н.М. Воськало, які досліджували формування, облік та використання резервного капіталу, Т.Е. Белялов, який досліджував шляхи зміцнення фінансової стійкості підприємства. Однак, швидкий темп в якому знаходиться вітчизняний облік, потребує постійного оновлення знань з даного питання, а фінансова стійкість являється основою всіх аналізів діяльності підприємства.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ: базуючись на основі літературних джерел, дослідити функції та вплив резервного капіталу на фінансову стійкість підприємства та запропонувати шляхи покращення фінансової стійкості підприємства.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У написанні даної роботи використовувались методи: теоретичні, аналізу, пізнавальний, діалектичний, порівняльний, узагальнений.

РЕЗУЛЬТАТИ

Перш за все необхідно звернути увагу на те, що резервний капітал відноситься до накопиченого капіталу, який формується у процесі створення та у процесі діяльності підприємства. Залежно від джерел створення накопиченого капіталу підприємства він поділяється на наступні групи: вкладений та накопичений капітал. Різниця між даними капіталами полягає в тому, що вкладений капітал формується під час створення підприємства, а накопичений створюється під час здійснення підприємством господарської діяльності [1].

Здійснення формування резервного капіталу регламентується Законом України «Про господарські товариства», де прописується про необхідність формування резервного капіталу, в якості страхового фонду не менше ніж 25 % від зареєстрованого капіталу, шляхом поступових відрахувань в 5 % від прибутку щорічно, однак у 2018 р. Закон втратив чинність для товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю, проте підприємству не буде зайвим враховувати рекомендації даного Закону [2].

На сьогодні продовжує регламентувати формування резервного капіталу Закон України «Про акціонерні товариства», зобов'язує формування резервного капіталу, в якості страхового фонду не менше ніж 15 % від зареєстрованого капіталу, шляхом поступових відрахувань 5 % від прибутку щорічно [3]. Таким чином, резервний капітал відноситься до групи накопиченого капіталу.

До власного капіталу відноситься:

- статутний капітал;
- пайовий капітал;
- додатковий капітал;
- інший додатковий капітал;
- резервний капітал;
- нерозподілений прибуток (непокритий збиток);

– неоплачений капітал;

– вилучений капітал [5].

Зі свого боку наявність накопиченого капіталу, що перевищує або хоча б покриває за рахунок руху капіталу всі кредитні зобов'язання підприємства, робить підприємство абсолютно фінансово стійким [4]. Отже, держава зацікавлена у створенні фінансово стійких, платоспроможних підприємств, особливо коли у підприємстві багато співвласників, найперше враховується зацікавленість у забезпеченні стабільної роботи підприємства, а вже потім отримання дивідендів для співвласників.

Т.І. Тесленко визначив, що резервний капітал виконує наступні функції:

- 1) захисна;
- 2) забезпечувальна;
- 3) інформаційна [1].

Резервний капітал має стратегічне значення у здійсненні аналізу абсолютних показників фінансової стійкості підприємства. Адже абсолютна фінансова стійкість підприємства характеризує доступність та можливість використання резервних коштів підприємства у разі необхідності. Є три показники, що характеризують джерела формування запасів і витрат:

1) наявність накопичених коштів – різниця власного капіталу та необоротних активів;

2) наявність власних коштів та довгострокових позикових коштів – розраховується додаванням накопиченого капіталу та довгострокових зобов'язань;

3) наявність загальних коштів – визначається як сума власних коштів та довгострокових зобов'язань з додавання коротких банківських кредитів [4].

Даний аналіз дає змогу здійснити аналіз платоспроможності підприємства та виявити його подальшу здатність продовжувати займатись господарською діяльністю. Даний аналіз можуть використовувати як партнери підприємства, так і акціонери або власники. Під час здійснення аналізу необхідно врахувати тип фінансової стійкості підприємства.

1) абсолютна фінансова стійкість – резерви і витрати фінансової стійкості, повністю покриті за рахунок циркуляції капіталу, Підприємство не залежить від кредитів. Дана фінансова стійкість являється показником платоспроможності, однак необхідно врахувати суму резервного капіталу, що враховується під час розрахунку фінансової стійкості підприємства, а також загальну суму капіталу. Якщо у нього невеликий обіг і він забезпечує його накопиченим капіталом, то це не показник його платоспроможності на більш великих об'ємах, через що майбутньому партнеру необхідно це врахувати;

2) нормальна стійкість – є оптимальним використанням власних та кредитних коштів. Дана стійкість говорить про зацікавленість у розвитку підприємства та не несе загрози для майбутніх партнерів;

3) нестійкий фінансовий стан – підприємство повинно заохотити додаткові кошти для погашення поточних зобов'язань. Даними коштами можуть бути кредити та позикові кошти, заощадження або використання вільних коштів резервного капіталу. Партнерам необхідно звернути уваги, на кількість використаних коштів і залишок у резервному капіталі під час здійснення партнерських угод;

4) кризовий фінансовий стан – підприємство знаходиться на межі банкрутства [6].

Важливо звернути увагу, що у тому разі, коли розмір резервного капіталу недостатній, це свідчить про використання даного капіталу на покриття збитків підприємства або про недостатність прибутку, котрий зі свого боку і є джерелом формування резервного капіталу.

За дослідженнями Ф.Ф. Бутинця запропоновано розраховувати коефіцієнт страхування бізнесу, котрий розраховувався як відношення суми резервного капіталу до загальної вартості майна і демонструє суму капіталу, який зарезервовано підприємством на кожен гривню майна [7]. Однак варто зазначити, що резервний капітал є всього лише одним з можливих джерел утворення господарських засобів на підприємстві, які складаються з: необоротних та оборотних активів. Н.М. Воськало зазначає, що різні види активів мають різний рівень ліквідності, інакше кажучи, здатності перетворюватись на грошові кошти. У визначенні платоспроможності підприємства до уваги беруть лише оборотні активи, а не все майно підприємства [5]. Інакше кажучи, для ефективного виконання своїх функцій резервний капітал повинен бути забезпечений ліквідними активами підприємства.

Н.М. Воськало розробив розрахунок коефіцієнту резервування, який визначається як різниця оборотних активів і поточних зобов'язань, поділених на резервний капітал підприємства [5]. Даний коефіцієнт показує скільки оборотних активів припадає після вирахування поточних зобов'язань на кожен зарезервовану гривню у складі накопиченого капіталу.

Резервний капітал є лише страховим фондом підприємства, оскільки призначений для покриття збитків підприємства, а у разі отримання збитку використовується для виплати дивідендів за частками, котрі належать власникам. Тобто цей вид накопиченого капіталу повинен мати постійну грошову підтримку. Також, як вже зазначалось, резервний капітал хоч і слугує гарантією та однією з складових платоспроможності підприємства, він не є достатньо швидко ліквідним засобом, оскільки виведення його і подальший розрахунок за рахунок резервного капіталу має деякі труднощі і потребує часу, також його необхідно відобразити в обліку. Через що резервний капітал не може повноцінно виступати гарантом для партнерів-постачальників вчасного погашення кредиторської заборгованості або бути гарантом відновлення фінансової стійкості підприємства.

Для забезпечення фінансової стійкості необхідно проводити:

- планування запасів і не заморожувати в товарі кошти, які можна більш ефективно використати;
- здійснювати аналіз платоспроможності та фінансової стійкості клієнта та партнерів;
- скласти дебіторську політику;
- проводити моніторинг та зниження дебіторської заборгованості;
- підвищувати рентабельність та прибуток за рахунок обороту активів.

Виходячи з цього, резервний капітал є гарантією

платоспроможності саме власнику підприємства, що власник завжди зможе отримати свої кошти. Для партнера резервний капітал не повинен бути вирішальним і основним критерієм оцінки фінансової стійкості підприємства, однак нехтувати ним не варто.

ВИСНОВКИ

Резервний капітал відіграє важливу, проте не вирішальну роль у фінансовій стійкості підприємства, використовується у розрахунок абсолютної фінансової стійкості підприємства. Резервний капітал повинен бути забезпечений ліквідними активами підприємства, для виконання своїх функцій. Для аналізу фінансової стійкості рекомендується використовувати коефіцієнт резервування, який досконаліше демонструє поточний стан у діяльності підприємства. Після розрахунку необхідно спланувати запаси, клієнтів, можливі ризики неповернення коштів та дебіторську заборгованість. Враховуючи всі нюанси, пов'язані з веденням діяльності, підприємство забезпечить максимально ефективне використання ресурсів та підвищить свою платоспроможність.

Список використаних джерел

1. Тесленко Т.І. Відображення в обліку формування та використання резервного капіталу. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/136.pdf
2. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. ВР України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
3. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 р. № 514-VI. ВР України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
4. Белялов Т.Е. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2016. № 12 (22).
5. Воськало Н.М. Проблеми формування та використання резервного капіталу. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/2765/1/52.pdf>.
6. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: учебное пособие / А.И. Алексеева и др. М.: КноРус., 2011. 705 с.
7. Економічний аналіз: навч. посібник / за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2003. 680 с.

Reference

1. Teslenko T.I. Reflection in accounting of formation and use of reserve capital. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/136.pdf (in Ukrainian)
2. On Economic Societies: Law of Ukraine of September 19, 1991 No. 1576-XII. Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (in Ukrainian)
3. About Joint-Stock Goods: Law of Ukraine of September 17, 2008 No. 514-VI. Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (in Ukrainian)
4. Belialov T.E. Financial stability of the enterprise and ways of its strengthening. International scientific journal "Internship". 2016. № 12 (22) (in Ukrainian)
5. Voskalo NM Problems of formation and use of reserve capital. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/2765/1/52.pdf> (in Ukrainian)
6. Complex economic analysis of management activity: tutorial / A.I. Alekseeva et al. Moscow: KnoRus, 2011. 705 p. (in Russian)
7. Economic Analysis: tutorial / ed. prof. F.F. Butynets. Zhytomyr: PE "Ruta", 2003. 680 p. (in Ukrainian)